

УДК 658.8

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-17

Поліщук І. І., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0001-6939-8529

e-mail: i.polishchuk@vtei.edu.ua

Довгань Ю. В., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-0689-7758

e-mail y.dovhan@vtei.edu.ua

Логістична компетентність як складова ефективності логістики

Анотація. Дана робота є продовженням циклу статей, в яких висвітлено результати наукових досліджень, присвячених проблематиці функціонування системи підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити здійснення ефективної логістичної діяльності підприємств України, обґрунтуванню напрямів та розробки практичних механізмів її удосконалення. Дослідження проведені групою науково-педагогічних працівників Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, які забезпечують викладання навчальних дисциплін майбутнім фахівцям з логістики – здобувачам вищої освіти освітніх програм «Логістика», (освітній ступінь «бакалавр»), «Товарознавство та комерційна логістика» (освітній ступінь «бакалавр»), «Маркетинг» (освітні ступені «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр») та «Менеджмент» (освітній ступінь «бакалавр»). Методологічні та методичні підходи до проведення дослідження, а також отримані результати пройшли обговорення та отримали позитивну оцінку стейкхолдерів зазначених освітніх програм та провідних роботодавців Подільського регіону. У статті вивчено динаміку змін рейтингових позицій України у глобальному рейтингу індексу логістичної ефективності та в окремих його компонентах. Визначено сутність та співвідношення понять «логістична компетентність» та «логістичні компетенції». Виділено освітні складові загальних проблем розвитку сфери логістики України. Здійснено моніторинг вакансій роботодавців у сегменті сфери транспорту і логістики на ринку праці України. Виявлено вимоги роботодавців до компетенцій фахівців сфери транспорту і логістики. Акцентовано увагу на необхідності удосконалення підготовки фахівців сфери логістики у закладах вищої освіти України, гармонізації стандартів професійних компетенцій фахівців з логістики із європейськими стандартами компетенцій в логістиці та управлінні ланцюгами постачання.

Ключові слова: логістика; індекс ефективності логістики; логістична компетентність; логістичні компетенції; фахівці з логістики; вища освіта.

Polishchuk Iryna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of Marketing and Advertising Department, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of KNUTE, Vinnytsia, Ukraine

Dovhan Yuriy, Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Marketing and Advertising Department, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of KNUTE, Vinnytsia, Ukraine

Logistics Competence as a Component of Logistics Performance

Abstract. Introduction. This work is a continuation of a series of articles highlighting the results of research on the functioning of the system of training highly qualified professionals that are able to ensure effective logistics activities of Ukrainian enterprises, substantiation of directions and development of practical mechanisms for its improvement. The research has been conducted by a group of lecturers of Vinnytsia Institute of Trade and Economic of Kyiv National University of Trade and Economics, who train future specialists in logistics who are mastering higher education programs “Logistics” (bachelor’s degree), “Commodity and Commercial Logistics” (bachelor’s degree), “Marketing” (junior bachelor’s degree, bachelor’s, master’s degree) and “Management” (bachelor’s degree).

Purpose. The purpose of the article is to highlight the main results of the study on the formation of logistics competence as a component of the efficiency of the country’s logistics.

Results. Methodological and methodical approaches to the study as well as the results obtained have been discussed and positively assessed by the stakeholders in these educational programs and leading employers in Podillia region. The article studies the dynamics of changes in the rating positions of Ukraine in the global ranking of the logistics efficiency index and in its individual components.

The essence and correlation of the concepts “logistics competence” and “logistic competences” are determined. Educational components in the general problems of development of the logistics sphere in Ukraine are specified. Vacancies for employment in the segment of transport and logistics in the labor market of Ukraine have been monitored.

Стаття надійшла до редакції: 25.08.2021

Received: 25 August 2021

The requirements of employers for the competencies of specialists in the field of transport and logistics have been identified. Emphasis is made on the need to improve the training of logistics specialists in higher educational institutions of Ukraine, harmonize the standards of professional competencies of logistics specialists with European standards of logistics competencies and supply chain management.

Conclusions. *In order to maintain logistics competitive advantages and ensure high logistics competence of enterprises, employers increase the requirements for qualifications and personal characteristics of administrative and managerial staff in the field of logistics, which requires training of highly qualified logistics specialists who will have the competences to ensure the increase in the reliability and sustainability of supply chains, effective application of innovative technologies of logistics integration, making and adoption of optimal logistics management decisions under conditions of uncertainty of the market environment and increased risks.*

Keywords: *logistics; logistics performance index; logistics specialists; logistics competence; logistics competencies; higher education.*

JEL Classification: L8; I2.

Постановка проблеми. Логістика є важливою сферою національної економіки України, оскільки результатом її функціонування є акумуляція значної частини валового внутрішнього продукту [1-2], особливо завдяки міжнародній торгівлі та ефективному функціонуванню експортних ланцюгів постачання агропродовольчих товарів [3-5]. Глобалізаційні економічні процеси зумовлюють необхідність інтеграції господарської діяльності вітчизняних підприємств у висококонкурентне бізнес-середовище європейської та світової логістичної мережі. Успішність України в конкурентній боротьбі на світовому ринку логістичних послуг безпосередньо залежить від підвищення ефективності логістики завдяки формуванню, реалізації та розвитку логістичного потенціалу – розвитку транспортної й логістичної інфраструктури, ефективній побудові та функціонуванню мультимодальної транспортно-логістичної системи, сприянню розвитку торгівлі тощо. Одним із ключових факторів для підвищення конкурентоспроможності у сфері логістики виступає формування дієвого механізму кадрового забезпечення, що охоплює цілісну систему підготовки логістичного персоналу. Основними виконавцями даного завдання в Україні є заклади вищої освіти, які здатні готувати висококваліфікованих фахівців із необхідним набором компетентності та компетенцій для ефективного практичного впровадження підходів сучасної інтегрованої логістики та застосування інноваційних логістичних технологій і обладнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різноманітних аспектів проблеми оцінювання та підвищення ефективності логістики висвітлені в наукових працях таких вчених, як: Б. А. Анікін, В. Г. Банько, А. В. Булах, А. М. Гаджинський, А. Г. Кальченко, Т. В. Косарева, Є. В. Крикавський, Я. Ю. Лозовий, Л. Б. Миротіна, О. А. Новиков, М. А. Окландер, В. І. Перебийніс, Б. В. Шабова та ін. Незважаючи на наявний науковий доробок, недостатньо дослідженими залишаються питання формування логістичної компетентності як складової ефективності логістики країни.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є висвітлення основних результатів дослідження

формування логістичної компетентності як складової ефективності логістики країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логістика в загальному вигляді являє собою управління логістичним потоком в ланцюгу «постачання-виробництво-збут» на основі його оптимізації. Логістика та її ефективність розглядаються науковцями і практиками на чотирьох основних рівнях: 1) рівень підприємства; 2) рівень регіону; 3) рівень країни; 4) міжнародний рівень. Методологія та методика оцінювання ефективності логістики на кожному з цих рівнів мають суттєві відмінності.

На міжнародному рівні комплексну оцінку ефективності логістики окремих країн загальноприйнятим є здійснювати в рамках різноманітних рейтингів, найбільш поширеним та відомим серед яких є міжнародний індекс ефективності логістики (LPI) Світового банку. Методика побудови рейтингу LPI заснована на опитуванні глобальних логістичних операторів (експедиторів та експрес-перевізників), які оцінюють ефективність системи логістики країн, в яких вони здійснюють свою логістичну або торговельну діяльність.

Рейтинг LPI узагальнює ефективність логістики 160 країн та визначається шляхом експертного оцінювання за п'ятибальною шкалою за наступними основними компонентами [6-10]:

1. «Митниця» (англ. Customs). Експертами оцінюється ефективність митного і прикордонного регулювання та управління.

2. «Інфраструктура» (англ. Infrastructure). Експертами оцінюється якість торговельної та логістичної інфраструктури.

3. «Міжнародні поставки» (англ. International shipments). Експертами оцінюється простота логістичної організації міжнародного доставлення товарів за конкурентними цінами.

4. «Якість та компетентність логістики» (англ. Logistics quality and competence). Експертами оцінюється компетентність при наданні логістичних послуг та їхня якість.

5. «Відстеження» (англ. Tracking and tracing). Експертами оцінюються наявні можливості для

відстеження руху партій товарів на всіх етапах логістичного ланцюга.

б. «Своєчасність» (англ. Timeliness). Експертами оцінюється дотримання запланованих або очікуваних термінів доставлення партій товарів від відправників до вантажоодержувачів.

Рейтинг LPI є як інструментом інтерактивного еталонного тестування, так і індикатором, який здатний допомогти країнам виявити проблеми та можливості у сфері логістики, визначити напрями заходів, здійснення яких необхідне для підвищення ефективності її компонентів.

Оцінюючи динаміку показників LPI України, відзначимо позитивну тенденцію – у 2010 р. вона посіла 102 місце в рейтингу, а у 2018 р. – 66 місце із LPI на рівні 2,83 бала [6; 10]. Найкраще значення серед індикаторів LPI України у 2018 р. мав показник своєчасності постачання вантажів (3,42 бала), а найгірше – якість інфраструктури (2,22 бала). У порівнянні з лідером рейтингу останнього десятиріччя (Німеччина, LPI=4,20 бала) та нашим основним логістичним конкурентом на європейському напрямі (Польща, LPI=3,58 бала) показник LPI України був нижчим в 1,48 та в 1,25 раза, відповідно.

Не викликає сумнівів, що високої загальної ефективності логістики та кожного із компонентів LPI країна може досягнути лише за умови наявності належним чином сформованого і дієвого комплексу інфраструктурного забезпечення – наукового, фінансового, матеріального, техніко-технологічного, правового, кадрового тощо.

В Україні, як і в більшості країн з низьким рівнем розвитку економіки, першочергова увага в підвищенні ефективності логістики тривалий час приділялася

розвитку логістично-торговельної інфраструктури, підвищенню обсягів і покращенню організації міжнародних поставок, дотриманню своєчасності доставлення партій товарів. В останні 3-5 років значно посилено увагу в напрямі удосконалення національного митно-прикордонного регулювання та управління, а широке впровадження сучасних інформаційних технологій значно розширило можливості для покращення відстеження руху партій товарів на всіх етапах логістичного ланцюга. Однак, поза належною увагою залишається сфера формування механізму забезпечення належного рівня компетентності логістичних послуг через підготовку висококваліфікованої робочої сили для потреб логістики.

Кваліфікація логістичного персоналу в країні є одним із ключових об'єктів оцінювання компонента LPI «Якість та компетентність логістики». Кожний із шести компонентів LPI має свою вагомість (ваговий коефіцієнт), яка присвоюється кожному показнику під час побудови інтегрального LPI, вагомості кожного із компонентів є практично однаковими та несуттєво змінюються в різних за роками виданнях LPI. Однак, вагомість компонента «Якість та компетентність логістики» визначається експертами як найвища серед усіх інших компонентів (0,4166 у 2018 році).

Виходячи із назви та сутності даного компонента, експертами Світового банку оцінюється як якість логістичних послуг (відповідність наданих послуг очікуваним або встановленим стандартам) в країні, так і компетентність щодо їх надання.

За рівнем якості та компетентності логістики у рейтингу LPI у 2018 р. Україна посіла 61 позицію із показником 2,84 бала (рис. 1).

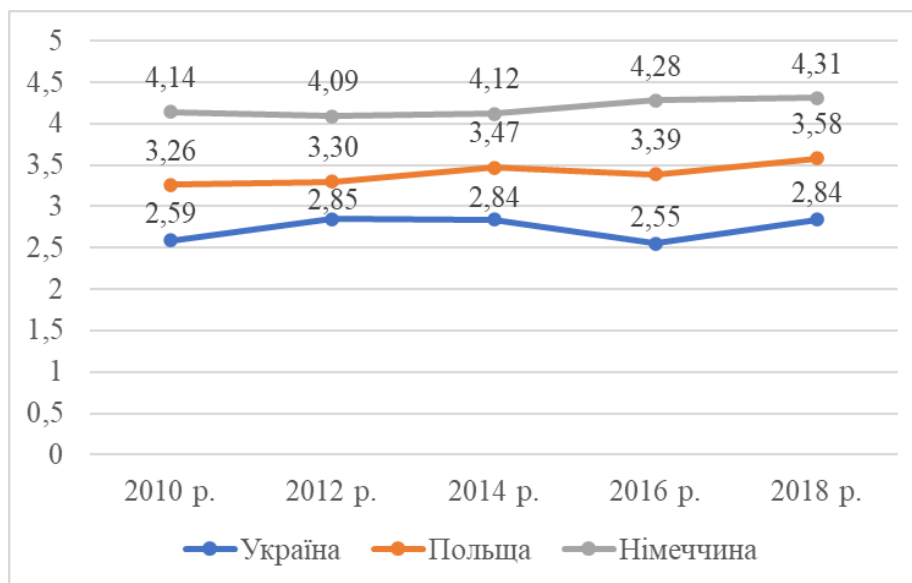

Рисунок 1 – Динаміка зміни оцінки компонента LPI «Якість та компетентність логістики» України, Польщі та Німеччини у 2010-2018 рр., бали

Джерело: побудовано авторами за даними [6-10].

Показник якості та компетентності логістики України в порівнянні з аналогічними показниками Німеччини та Польщі у 2018 р. був нижчим у 1,52 та 1,26 раза відповідно, що майже ідентично повторює співвідношення інтегральних показників LPI.

Компетентність логістичної системи країни, на наш погляд, визначається компетентністю усіх її індивідуальних та інституціональних елементів. Поняття «компетентність» (людини, організації) в загальному випадку тлумачать як сукупність компетенцій, тобто наявності знань, умінь, навичок, здібностей та досвіду [11], яка формує здатність і готовність до здійснення певних дій. У контексті розгляду логістичної компетентності під даним поняттям пропонуємо розуміти сукупність логістичних компетенцій елементів логістичної системи – логістичного персоналу, підприємств, організацій, установ тощо.

Логістична діяльність є функціональною сферою діяльності підприємства, логістичну компетентність якого можна визначити як сукупність колективних знань, досвіду та здібностей логістичного персоналу. Логістична компетентність, таким чином, втілюється у компетенціях персоналу та є певним набором професійних та особистісних характеристик фахівців-логістів. Зауважимо, що логістична компетентність, як правило, передбачає дії фахівців у стандартних логістичних ситуаціях, тоді як логістичні компетенції містять елементи готовності персоналу до вирішення нестандартних логістичних ситуацій завдяки особистісним характеристикам людини, через перехід від якості логістичних знань до якості логістичної діяльності, а також через здатність до прийняття логістичних управлінських рішень в умовах невизначеності та підвищених ризиків ринкового середовища.

Вважаємо, що логістична компетентність країни формується як сукупність логістичних компетентностей та компетенцій усіх фахівців, підприємств, організацій, установ та інших інституцій, які є елементами логістичної системи країни, що функціонують в її межах. Базовим елементом логістичної компетентності пропонуємо визначити професійні компетенції фахівців-логістів.

Професійні компетенції майбутні фахівці-логісти в Україні мають можливість отримати у межах професійної освітньої підготовки, яка представлена такими основними формами:

– академічні освітні програми закладів вищої освіти з підготовки молодших бакалаврів, бакалаврів і магістрів за спеціальностями «Маркетинг», «Менеджмент», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Транспортні технології» з офіційним дипломуванням за спеціалізаціями логістичного спрямування;

– спеціалізовані логістичні курси закладів вищої освіти, громадських організацій, асоціацій,

професійних об'єднань (курси Міжнародної федерації експедиторських асоціацій, Міжнародної асоціації повітряного транспорту тощо);

– корпоративне навчання у вітчизняних та міжнародних компаніях;

– різноманітні бізнес-тренінги, бізнес-семінари та бізнес-курси;

– самоосвіта тощо.

Результати проведених досліджень свідчать, що теперішні практики підготовки фахівців сфери логістики як в межах формальної, так і неформальної освіти не дозволяють в повному обсязі забезпечити необхідні на ринку праці обсяги робочої сили та рівень компетентності логістичного персоналу.

За результатами моніторингу наявних вакансій на найбільш рейтингових в Україні сайтах з пошуку роботи (<https://work.ua>, <https://hh.ua>, <https://jobs.dou.ua>, <https://rabota.ua>, <https://olx.ua>, <https://trud.ua>, <https://ua.jooble.org>) найвищий попит у роботодавців у 2018-2020 рр. мали фахівці сфер виробництва та робочі спеціальності, гуртової та роздрібної торгівлі, інформаційних технологій, маркетингу, транспорту та логістики. Згідно з експертними оцінками, загальна потреба у професійних логістах на ринку праці України становить 500-800 тис. осіб, а потенційна місткість ринку праці в сегменті логістики може становити близько 2 млн осіб.

Протягом останніх років на ринку логістичних послуг України спостерігається стабільна тенденція до зростання як в кількісному, так і якісному виразі. Потреба в фахівцях сфери транспорту і логістики з року в рік зростає. Вакансії у сфері транспорту та логістики в Україні традиційно входять до найкращих п'яти сфер господарської діяльності як за кількістю вакансій, так і за розмірами базової заробітної плати, яка пропонується роботодавцями. В результаті проведеного аналізу з'ясовано, що найвищий попит у роботодавців у сфері транспорту і логістики мають водії вантажних автомобілів та авіаційні пілоти, менеджери (управителі) з логістики, логісти, спеціалісти (фахівці) з логістики, помічники фахівців з логістики та менеджери-логісти із зовнішньоекономічної діяльності.

Відзначимо, що сьогодні як на загальноєвропейському, так і національному ринках праці не вистачає фахівців з логістики, зокрема в економічно розвинутих європейських країнах значною є потреба у водіях вантажівок, а у слабших економіках країн Європи, у т. ч. в Україні, роботодавці потребують фахівців-логістів адміністративно-управлінського рівня.

Найпоширенішою вимогою, яку роботодавці висувають до кандидатів на адміністративно-управлінські посади у сфері логістики в Україні, є вища фахова освіта. Однак, разом з наявністю фахового диплома, роботодавці очікують від кандидатів

наявності компетентності, яка заснована на досвіді роботи у сфері логістики та володінні такими основними компетенціями, як:

- вільне володіння українською мовою, знання та розуміння професійної термінології;
- володіння персональним комп'ютером та програмним забезпеченням;
- знання іноземної мови тощо.

Аналіз результатів проведеного опитування стейкхолдерів освітніх програм Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету «Маркетинг», «Менеджмент», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та провідних роботодавців Подільського регіону щодо загальних вимог до компетентності та компетенцій майбутніх логістів дозволяє деталізувати їх наступним чином:

1. Наявність вищої логістичної освіти хоча і є однією з ключових вимог до кандидатів на посаду логіста, але роботодавців зазвичай задовольняє наявність у кандидатів вищої освіти в споріднених сферах – маркетингу, менеджменту, транспорту, економіки тощо. Наявність такої освіти дозволяє роботодавцям очікувати від кандидатів володіння необхідними загальними та спеціальними економічними фаховими компетенціями, які протягом порівняно нетривалого часу (3-6 місяців практичного досвіду роботи у сфері логістики) можуть бути трансформовані в спеціальні фахові логістичні компетенції.

Зрозуміло, що факт навчання або отримання диплому в закладі вищої освіти за освітньою програмою «Логістика» («Маркетинг», «Менеджмент» тощо) не гарантує випускникам конкурентоспроможності на ринку праці у сфері логістики. У випускників має бути сформована придатність до працевлаштування, тобто такий набір з компетентності та компетенцій, який характеризується сукупністю знань, умінь, навичок, володінням підходами для вирішення стандартних та нестандартних логістичних ситуацій, а також здатністю і бажанням до неперервного самовдосконалення та професійного розвитку.

2. Роботодавці хоча й вимагають від кандидатів на посаду логіста наявність досвіду роботи у сфері логістики (1-3 роки), однак готові розглядати альтернативні варіанти – досвід роботи кандидатів у споріднених сферах, наприклад у сферах маркетингу, менеджменту, організації продаж тощо. Як і у випадку з вимогою щодо наявності вищої фахової освіти, роботодавці очікують, що досвід роботи у споріднених сферах діяльності стане необхідною базою для порівняно легкого та швидкого набуття кандидатами спеціальних фахових логістичних компетенцій.

3. Роботодавці очікують від кандидатів на посаду логіста вільного володіння українською мовою, тобто

високого рівня усної та письмової грамотності, а також знання та розуміння професійної логістичної термінології що дозволяє здійснювати вільну комунікацію при вирішенні щоденних логістичних ситуацій, веденні ділових перемовин з партнерами, веденні ділової документації.

4. Роботодавці вимагають від кандидатів на посаду логіста володіння іноземними мовами на рівні Intermediate (середній або пороговий рівень) або вище. Більшість роботодавців очікують від кандидатів знання основної мови міжнародної ділової комунікації – англійської. Суттєві переваги мають кандидати, які крім англійської додатково володіють іншими іноземними мовами хоча б на рівні Pre-Intermediate (передпороговий рівень).

Система формування логістичної компетентності в Україні, на наше переконання, потребує перегляду освітніх аспектів підвищення ефективності логістики в напрямі удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з логістики. Механізм формування даної системи успішно випробуваний у багатьох країнах світу та має містити наступні ключові елементи державного сприяння [10]:

1. Освіта та навчання державними закладами вищої освіти або фінансова підтримка навчання фахівців з логістики.
2. Розробка на державному рівні освітньої політики та навчальних програм у сфері логістики.
3. Пропаганда, державно-приватний діалог та співпраця з усіма стейкхолдерами сфери логістики.
4. Встановлення та гармонізація стандартів логістичної компетентності.
5. Організація підвищення рівня кваліфікації на державних логістичних підприємствах.
6. Інвестування в людський капітал як складову розвитку логістичної інфраструктури.

Даний перелік заходів у сфері освіти й підготовки кадрів не є виключним та може доповнюватись новими елементами або скорочуватись відповідно до рівня розвитку логістики і специфіки здійснення логістичної діяльності в кожній конкретній країні.

Результати проведених досліджень дозволяють зробити висновок про нездатність наявної в Україні системи освіти та підготовки фахівців (у теперішньому її стані) забезпечити інноваційний розвиток логістики.

Ситуація погіршується невизначеністю національних стандартів професійних компетенцій фахівців з логістики, недосконалістю системи їх підготовки та перепідготовки, що призводить до невизнання іншими державами документів про освіту фахівців з логістики, які видані вітчизняними навчальними закладами.

Одним із кроків в напрямі покращення ситуації з підготовки кадрів є гармонізація національних стандартів професійних компетенцій фахівців з логістики зі стандартами Європейського союзу. Спеціалістами Європейської логістичної асоціації (англ. European Logistics Association, ELA) розроблено

стандарт компетенцій фахівців з логістики та управління ланцюгами постачання. Даний стандарт розроблено, підтримано та узгоджено з провідними європейськими роботодавцями, промисловими, торговельними та сервісними організаціями. Стандарт передбачає три основних рівні (ступеня) професійної компетентності логістичного персоналу, які підлягають сертифікації, а саме: операційний, тактичний та стратегічний рівні [12]. Відповідно до Європейської рамки кваліфікацій це означає підготовку операційного персоналу, який повинен мати середню спеціальну освіту, а також адміністративно-управлінського персоналу з вищою освітою, що має суттєві відмінності із положеннями національної рамки кваліфікацій в Україні.

Висновки. Враховуючи сучасний стан національної економіки та світові тенденції розвитку логістики, пришвидшення появи й впровадження в господарську практику новітніх логістичних технологій і обладнання, одним з напрямів підвищення ефективності логістики в Україні має стати покращення кадрового забезпечення та глибока

професіоналізація логістичної діяльності вітчизняних підприємств.

Сучасний ринок праці висуває високі вимоги до професійної підготовки фахівців з логістики. З метою утримання логістичних конкурентних переваг та забезпечення високої логістичної компетентності підприємств роботодавці підвищують вимоги до кваліфікації та особистісних характеристик адміністративно-управлінського персоналу сфери логістики, що потребує від закладів вищої освіти підготовки висококваліфікованих фахівців-логістів, які володітимуть компетентністю та компетенціями для забезпечення підвищення надійності та стійкості ланцюгів постачання, ефективного застосування інноваційних технологій логістичної інтеграції, підготовки і прийняття оптимальних логістичних управлінських рішень в умовах невизначеності ринкового середовища та підвищених ризиків.

Подальших досліджень потребують питання актуалізації підходів до процесу підготовки фахівців з логістики у закладах вищої освіти та розробка механізму практичного їх застосування

Література:

1. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 трав. 2018 р. № 430-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (дата звернення : 20.08.2021).
2. Соколюк К. Ю., Ніколюк О. В., Волобуєва Т. В. Стан та перспективи інвестування розвитку автотранспортних технологій : логістичний аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 2 (82). С. 62-68.
3. Довгань Ю. В. Формування маркетингової стратегії просування інноваційних рослинних харчових олій. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 126–131. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.126>.
4. Gonchar O., Zamkova N., Polishchuk I., Dovhan Y. & Sokolovska V. Oil and fat business of Ukraine: marketing orientation for achieving competitive advantages. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9. № 4. P. 261–272. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n4p261>.
5. Polishchuk I. I., Dovhan Y V., Korol I. V. Logistics and marketing support improvement in the export supply chain. *Інноваційна економіка*. URL : <http://inneco.org/index.php/inneco/issue/view/> (дата звернення: 20.08.2021).
6. Connecting to Compete 2010: Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. URL : <http://documents.worldbank.org/curated/en/892771468176947796/pdf/558520WPOP10181LIC-10LPI20101for1web.pdf> (дата звернення: 20.08.2021).
7. Connecting to Compete 2012 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. URL : <http://documents.worldbank.org/curated/en/193331468158377352/pdf/704170PUB0CHIN00-PUBLIC00April112014.pdf> (дата звернення : 20.08.2021).
8. Connecting to Compete 2014 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. URL: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/LPI_Report_2014.pdf (дата звернення : 20.08.2021).
9. Connecting to Compete 2016: Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. URL: https://wb-lpi-media.s3.amazonaws.com/LPI_Report_2016.pdf (дата звернення : 20.08.2021).
10. Connecting to Compete 2018: Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf> (дата звернення : 20.08.2021).
11. Леонтьян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2012. Вип. 176. С. 73-75.
12. European qualification standards for logistics professionals. URL : http://www.elalog.eu/sites/default/files/ELAQF_Qualification_Standards_2014.pdf (дата звернення: 20.08.2021).

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018). On approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030. (Decree No. 430-p, May 30). Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Sokoliuk, K. Yu., Nikoliuk, O. V. & Volobuieva, T. V. (2021). Condition and prospects for investing into the vehicle-based technologies : logistical aspect. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 2 (82), 62–68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-8> [in Ukrainian].
3. Dovhan, Yu. V. (2020). Formation of marketing strategy for the promotion of innovative vegetable edible oils. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 126–131. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.126> [in Ukrainian].
4. Gonchar, O., Zamkova, N., Polishchuk, I., Dovhan, Y. & Sokolovska, V. (2020). Oil and fat business of Ukraine: marketing orientation for achieving competitive advantages. *European Journal of Sustainable Development*, 9, 4, 261–272. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n4p261> [in Ukrainian].
5. Polishchuk, I. I., Dovhan, Y V. & Korol, I. V. (2021). Logistics and marketing support improvement in the export supply chain. *Innovatsiina ekonomika*. Retrieved from : <http://inneco.org/index.php/innecoua/issue/view/> [in Ukrainian].
6. Connecting to Compete 2010 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. (2010). Retrieved from : <http://documents.worldbank.org/curated/en/892771468176947796/pdf/558520WPOP10181LIC-10LPI20101for1web.pdf> [in English].
7. Connecting to Compete 2012 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. (2012). Retrieved from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/193331468158377352/pdf/704170PUBOCHIN00-PUBLIC00April112014.pdf> [in English].
8. Connecting to Compete 2014 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. (2014). Retrieved from : https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/LPI_Report_2014.pdf [in English].
9. Connecting to Compete 2016 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. (2016). Retrieved from https://wb-lpi-media.s3.amazonaws.com/LPI_Report_2016.pdf [in English].
10. Connecting to Compete 2018 : Trade Logistics in the Global Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators. (2018). Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29971/LPI2018.pdf> [in English].
11. Leontian, M. A. (2012). The concept of «competence» and «competence» in the theory of education. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademii»*, 176, 73-75 [in Ukrainian].
12. European qualification standards for logistics professionals. (2014). Retrieved from : http://www.elalog.eu/sites/default/files/ELAQF_Qualification_Standards_2014.pdf [in English].

